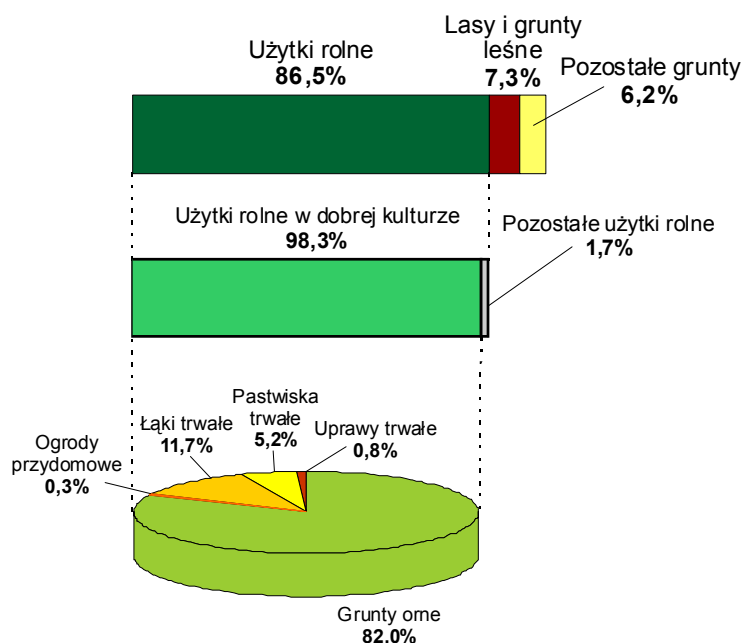

Uwagi analityczne

I. Użytkowanie gruntów

W 2007 r. **powierzchnia ogólna gruntów** (w gospodarstwach rolnych prowadzących i nieprowadzących działalności rolniczej) wynosiła 933,9 tys. ha i w porównaniu do wyników spisu rolnego w 2002 r. oraz do badania charakterystyki gospodarstw rolnych przeprowadzonego w 2005 r. była niższa odpowiednio o 97,4 tys. ha (o 9,4%) i o 6,0 tys. ha (o 0,6%).

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZĄ W 2007 R.

Powierzchnia **użytków rolnych** w tych gospodarstwach kształtowała się na poziomie 770,1 tys. ha i była mniejsza o 99,6 tys. ha, tj. o 11,4% w stosunku do roku 2002 i o 8,7 tys. ha, tj. o 1,1% w odniesieniu do roku 2005.

Powierzchnia ogólna gruntów w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą wynosiła 861,8 tys. ha i stanowiła 92,3% powierzchni gospodarstw rolnych (prowadzących i nieprowadzących działalności rolniczej).

Powierzchnia użytków rolnych w tej grupie gospodarstw kształtowała się na poziomie 745,3 tys. ha (o 1,1% więcej niż w 2005 r.), co stanowiło 96,8% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

W ogólnej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą 732,6 tys. ha (98,3%) powierzchni użytków rolnych znajdowało się w dobrej kulturze rolnej (użytki rolne utrzymywane zgodnie z normami), a 12,6 tys. ha (1,7%) stanowiły użytki rolne pozostałe, tj. niebędące w dobrej kulturze.

W powierzchni użytków rolnych będących w dobrej kulturze rolnej – grunty orne (utrzymywane zgodnie z normami) w gospodarstwach rolnych zajmowały areał 600,9 tys. ha i stanowiły 82,0% powierzchni użytków rolnych będących w dobrej kulturze rolnej oraz 69,7% powierzchni ogólnych gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą.

Powierzchnia ogrodów przydomowych wynosiła 2,1 tys. ha, tj. 0,3% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i 0,2% powierzchni ogólnej gospodarstw rolnych.

Trwałe użytki zielone zajmowały 124,0 tys. ha stanowiąc 16,9% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i 14,4% powierzchni ogólnej gospodarstw rolnych. Powierzchnia upraw trwałych wynosiła 5,6 tys. ha, tj. 0,8% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i 0,7% powierzchni ogólnej. Sady zajmowały 2,9 tys. ha, co stanowiło 0,4% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i 0,3% powierzchni ogólnej gospodarstw rolnych.

Tabl. 1. Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych

Lata	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych w ha								
		0-1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30 i więcej
O G Ó Ł E M										
2005	737378	6134	11365	12800	23451	71153	81839	70717	82059	377860
2007	745289	5825	8979	10951	20874	71456	86116	64303	72973	403812
W odsetkach										
2005	100,0	0,8	1,5	1,7	3,2	9,7	11,1	9,6	11,1	51,3
2007	100,0	0,8	1,2	1,5	2,8	9,6	11,5	8,6	9,8	54,2
2005 = 100										
2007	101,1	95,0	79,0	85,6	89,0	100,4	105,2	90,9	88,9	106,9

W 2007 r. dominujące w rolnictwie gospodarstwa indywidualne posiadały w użytkowaniu 611,3 tys. ha użytków rolnych (82,0% ogólnej powierzchni użytków rolnych), w tym 603,8 tys. ha (98,8%) stanowiły użytki rolne w dobrej kulturze.

Łączna liczba gospodarstw rolnych w 2007 r. wynosiła 63,1 tys. W grupie gospodarstw indywidualnych obejmującej 62,8 tys. gospodarstw (73,3%), 46,0 tys. stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha.

Liczba gospodarstw prowadzących działalność rolniczą wynosiła 58,0 tys. i w porównaniu z 2002 r. była wyższa o 10,2%, ale zmniejszyła się o 7,7% w stosunku do 2005 r.

Wśród gospodarstw prowadzących działalność rolniczą najwięcej posiadało powierzchnię 0-1 ha i 5-10 ha użytków rolnych (odpowiednio 24,9% i 16,6%), a najmniej 20-30 ha użytków rolnych (5,2%).

Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2007 r. wynosiła 12,21 ha, w tym w gospodarstwach indywidualnych odpowiednio 9,92 ha. W gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą wartość ta kształtowała się odpowiednio na poziomie 12,84 ha (o 9,6% więcej niż w 2005 r.) i 10,58 ha (o 9,0% więcej), Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne prowadzące działalność rolniczą kształtowała się na poziomie 12,80 ha i była niższa o 22,4% w porównaniu z 2002 r., ale wyższa o 9,4% w odniesieniu do roku 2005.

Tabl. 2. Gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych

Lata	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych w ha								
		0-1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30 i więcej
O G Ó Ł E M										
2002	52665	12702	5933	7274	8661	10975	3342	3778		
2005	62920	15925	7916	5449	6101	9667	6673	4107	3416	3667
2007	58049	14439	6375	4430	5363	9656	7005	3771	2997	4012
W odsetkach										
2002	100,0	24,1	11,3	13,8	16,4	20,8	6,4	7,2		
2005	100,0	25,3	12,6	8,7	9,7	15,4	10,6	6,5	5,4	5,8
2007	100,0	24,9	11,0	7,6	9,2	16,6	12,1	6,5	5,2	6,9
2002 = 100										
2007	110,2	113,7	107,5	134,6	111,5	98,2	89,7	106,2		
2005 = 100										
2007	92,3	90,7	80,5	81,3	87,9	99,9	105,0	91,8	87,7	109,4

II. Powierzchnia zasiewów

Ogólna powierzchnia zasiewów w 2007 r. wynosiła 569,9 tys. ha (o 0,5% więcej niż w 2005 r.), w tym 468,4 tys. ha, tj. 82,2% tej powierzchni, znajdowało się w gospodarstwach indywidualnych.

Tabl. 3. Gospodarstwa posiadające zasiewy i powierzchnia zasiewów w 2007 r.

Grupy obszarowe użytków rolnych	Gospodarstwa		Powierzchnia zasiewów		
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w ha	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w ha
Ogółem	45883	100,0	569877	100,0	12,42
0-1 ha	6761	14,8	2837	0,5	0,42
1-2	4722	10,3	5114	0,9	1,08
2-3	3349	7,3	6058	1,1	1,80
3-5	4697	10,2	13682	2,4	2,91
5-10	9115	19,9	48798	8,6	5,35
10-15	6800	14,8	63836	11,2	9,39
15-20	3578	7,8	47006	8,2	13,14
20-30	2946	6,4	55717	9,8	18,91
30 ha i więcej	3916	8,5	326829	57,3	83,46

W 2007 r. ogólna liczba gospodarstw zajmujących się uprawą ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych wyniosła 45,9 tys., i stanowiła 72,8% ogólnej liczby gospodarstw rolnych i 79,0% ogólnej liczby gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą.

Średnia powierzchnia pod zasiewami przypadająca na 1 gospodarstwo rolne kształtowała się w 2007 r. na poziomie 12,42 ha.

Najliczniejszą grupę gospodarstw posiadających zasiewy w 2007 r. stanowiły gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych (19,9% ogólnej liczby gospodarstw z zasiewami), w których średnio na 1 gospodarstwo przypadało 5,35 ha powierzchni zasianej. Gospodarstwa duże, o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych (8,5%), odpowiednio miały pod zasiewami 57,3% ogólnej powierzchni zasiewów, a na 1 gospodarstwo rolne przypadało średnio 83,46 ha powierzchni zasianej.

Zboża

W strukturze zasiewów zboża ogółem (zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, gryka i kukurydza na ziarno) stanowiły 72,1% ogólnej powierzchni zasiewów i uprawiane były na powierzchni 410,7 tys. ha, odpowiednio o 14,9 tys. ha (o 3,5%) i o 3,7 tys. ha (o 0,9%) niższej niż zanotowano w 2002 i 2005 r.

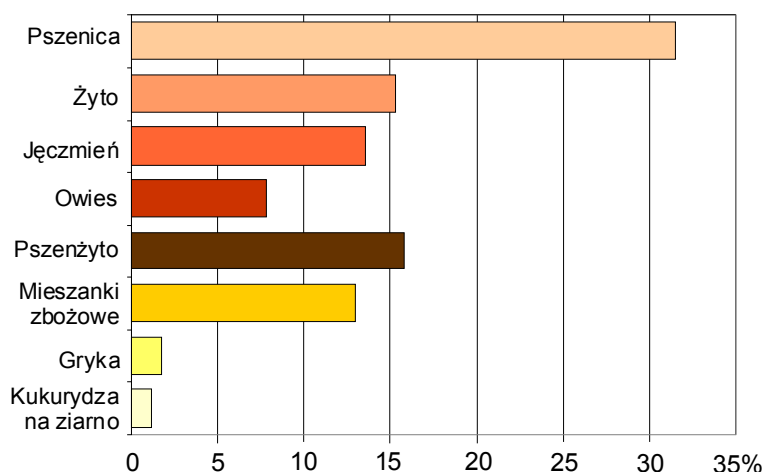
W 2007 r. areal uprawy pszenicy wynosił 129,2 tys. ha, żyta – 62,7 tys. ha, a jęczmienia – 56,0 tys. ha. Owies uprawiano na 32,3 tys. ha, pszenżyto odpowiednio na 64,8 tys. ha, mieszanki zbożowe na 53,2 tys. ha, grykę na 7,5 tys. ha, a kukurydzę na ziarno na powierzchni 5,1 tys. ha.

W stosunku do 2002 i 2005 r. zanotowano zmniejszenie powierzchni uprawy pszenicy – odpowiednio o 9,6% i o 2,7% oraz żyta o 21,2% i o 14,2%. Jednocześnie wystąpiło zwiększenie powierzchni uprawy jęczmienia o 2,2% i o 9,9% i pszenżyta odpowiednio o 24,6% i o 9,2%.

Powierzchnia uprawy owsa zmniejszyła się w stosunku do 2002 r. o 17,8%, ale wzrosła o 3,7% w odniesieniu do 2005 r., natomiast powierzchnia uprawy mieszanek zbożowych utrzymywała się w porównywanym czasie na bardzo zbliżonym poziomie.

W strukturze zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi udział zbóż intensywnych (pszenicy, jęczmienia i pszenżyta) wyniósł 60,9% i był wyższy niż w latach 2002 i 2005 odpowiednio o 2,2 pkt i o 0,3 pkt procentowego.

**UDZIAŁ POWIERZCHNI POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW
ZBÓŻ W OGÓLNEJ POWIERZCHNI
UPRAWY ZBÓŻ W 2007 R.**

W 2007 r. liczba gospodarstw zajmujących się uprawą zbóż wynosiła 38,9 tys., stanowiąc 84,8% ogólnej liczby gospodarstw posiadających grunty pod zasiewami i była wyższa o 2,3% od liczby gospodarstw odnotowanej w 2002 r., ale niższa o 6,2% od liczby gospodarstw prowadzących uprawy zbóż w 2005 r.

Gospodarstwa rolne zajmujące się uprawą pszenicy stanowiły 40,5% ogólnej liczby gospodarstw prowadzących uprawę zbóż. Gospodarstwa uprawiające żyto odpowiednio – 35,9%, jęczmień – 29,7%, owies – 22,3%, pszenżyto – 43,3%, a 40,8% gospodarstw uprawiało mieszanki zbożowe.

Tabl. 4. Gospodarstwa uprawiające zboża w 2007 r.

Grupy obszarowe użytków rolnych	Gospodarstwa		Powierzchnia zasiewów		
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w ha	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w ha
Ogółem	38893	100,0	410725	100,0	10,56
0–1 ha	3181	8,2	1582	0,4	0,50
1–2	3479	8,9	3402	0,8	0,98
2–3	2649	6,8	4452	1,1	1,68
3–5	4169	10,7	10621	2,6	2,55
5–10	8493	21,8	37730	9,2	4,44
10–15	6656	17,1	50919	12,4	7,65
15–20	3519	9,1	36596	8,9	10,40
20–30	2907	7,5	43276	10,5	14,89
30 ha i więcej	3840	9,9	222145	54,1	57,85

Najwięcej gospodarstw prowadzących uprawę zbóż (21,8%) mieściło się w grupie gospodarstw o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych, najmniej (6,8%) w grupie 2-3 ha użytków rolnych. W grupie gospodarstw o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych znajdowało się 9,9% gospodarstw, ale miały one pod zasiewami 54,1% ogólnej powierzchni zasiewów zbóż.

Średnia powierzchnia uprawy zbóż przypadająca na 1 gospodarstwo wynosiła 10,56 ha. Najwyższą średnią odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych (57,85 ha).

Strączkowe jadalne

Powierzchnię uprawy roślin strączkowych jadalnych w 2007 r. określono na 2,1 tys. ha i była ona wyższa zarówno w stosunku do 2002 r. (o 7,4%), jak i do 2005 r. (o 30,7%).

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą tych roślin stanowiła 0,7% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami. Najwięcej gospodarstw prowadzących uprawę strączkowych jadalnych (31,5%) znajdowało się w grupie gospodarstw o powierzchni 10-15 ha użytków rolnych.

Średnia powierzchnia uprawy strączkowych jadalnych w gospodarstwach wynosiła 6,43 ha. Najwyższą średnią (16,80 ha) odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych.

Ziemniaki

W 2007 r. areal uprawy ziemniaków wynosił 30,4 tys. ha i w porównaniu z 2002 r. uległ zmniejszeniu o 1,2 tys. ha (o 3,8%), a w stosunku do 2005 r. zwiększył się o 0,8 tys. ha (o 2,5%). Uprawą ziemniaków zajmowało się 26,7 tys. gospodarstw, tj. 58,2% ogólnej liczby gospodarstw posiadających grunty pod zasiewami. Najwięcej gospodarstw prowadzących tę uprawę znajdowało się w grupie o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych (23,4%), najmniej w grupie gospodarstw z powierzchnią 2-3 ha użytków rolnych (6,2%). Gospodarstwa o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych miały w uprawie 48,5% powierzchni uprawy ziemniaków, a ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw uprawiających ziemniaki wynosił 7,5%.

Średnia powierzchnia uprawy ziemniaków w gospodarstwach wynosiła 1,14 ha i rosła wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstw osiągając 7,39 ha w grupie gospodarstw o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych.

Tabl. 5. Gospodarstwa uprawiające ziemniaki w 2007 r.

Grupy obszarowe użytków rolnych	Gospodarstwa		Powierzchnia zasiewów		
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w ha	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w ha
Ogółem	26686	100,0	30384	100,0	1,14
0-1 ha	3350	12,6	641	2,1	0,19
1-2	1905	7,1	539	1,8	0,28
2-3	1644	6,2	550	1,8	0,33
3-5	1940	7,3	972	3,2	0,50
5-10	6259	23,4	4051	13,3	0,65
10-15	4884	18,3	3778	12,4	0,77
15-20	2678	10,0	2541	8,4	0,95
20-30	2029	7,6	2561	8,4	1,26
30 ha i więcej	1996	7,5	14751	48,6	7,39

Buraki cukrowe

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2007 r. zajmowała 10,5 tys. ha i w stosunku do lat 2002 i 2005 była niższa odpowiednio o 23,4% i o 16,2%.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą buraków cukrowych w 2007 r. wyniosła 1,6 tys., stanowiąc 3,5% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami. Najwięcej gospodarstw uprawiających buraki cukrowe (44,9%) posiadało powierzchnię 30 ha i więcej użytków rolnych, a najmniej gospodarstw posiadało powierzchnię 3-5 ha i 0-1 ha użytków rolnych (odpowiednio 0,6% i 2,6%).

Średnia powierzchnia uprawy buraków cukrowych w gospodarstwach wynosiła 6,60 ha. Największą średnią, tj. 11,73 ha, miały gospodarstwa o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych.

Rzepak i rzepik

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku ogółem wyniosła 54,4 tys. ha i była wyższa w stosunku do 2002 i 2005 r. odpowiednio o 57,7%, i o 25,1%.

Uprawę rzepaku i rzepiku prowadziło 3,3 tys. gospodarstw, co stanowiło 7,1% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami. Największa liczba gospodarstw (43,2%) miała powierzchnię 30 ha i więcej użytków rolnych, a najmniej gospodarstw uprawiających rzepak i rzepik (0,6%) posiadało powierzchnię 3-5 ha użytków rolnych.

Średnia powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w gospodarstwach zajmujących się tą uprawą wynosiła 16,64 ha. Największą średnią, tj. 33,16 ha, zanotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych.

Tabl. 6. Gospodarstwa uprawiające rzepak i rzepik w 2007 r.

Grupy obszarowe użytków rolnych	Gospodarstwa		Powierzchnia zasiewów		
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w ha	w odsetkach	średnio w 1 gospodarstwie w ha
Ogółem	3269	100,0	54389	100,0	16,64
0-1 ha	34	1,1	18	0,0	0,53
1-2	137	4,2	144	0,3	1,05
2-3	67	2,0	71	0,1	1,05
3-5	19	0,6	42	0,1	2,21
5-10	283	8,7	889	1,6	3,14
10-15	478	14,6	1719	3,2	3,60
15-20	405	12,4	1987	3,6	4,91
20-30	433	13,2	2695	5,0	6,22
30 ha i więcej	1413	43,2	46824	86,1	33,16

Warzywa gruntowe

Powierzchnia uprawy warzyw gruntowych kształtowała się na poziomie 8,8 tys. ha. Warzywa gruntowe w 2007 r. uprawiano w 4,6 tys. gospodarstw, tj. 10,1% gospodarstw rolnych prowadzących uprawy ziemniaków rolnych lub ogrodniczych. Najwięcej gospodarstw, bo 1,4 tys. (30,4%) mieściło się w grupie gospodarstw o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych. Znaczący udział miały też gospodarstwa z grup 10-15 ha użytków rolnych (12,6%) i 5-10 ha użytków rolnych (11,9%). Średnia powierzchnia uprawy warzyw w tych gospodarstwach kształtowała się odpowiednio na poziomie: 0,13 ha; 1,00 ha; 1,52 ha i rosła wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstw.

Uprawy sadownicze

W 2007 r. powierzchnia sadów w gospodarstwach rolnych wyniosła 2,9 tys. ha. Liczba gospodarstw użytkujących sady kształtowała się na poziomie 3,5 tys., a średnia powierzchnia sadów w gospodarstwie wyniosła 0,83 ha. Najwięcej gospodarstw prowadzących sady mieściło się w grupie o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych (19,1%). Znaczący był również udział gospodarstw o powierzchni 10-15 ha użytków rolnych (17,7%) oraz 5-10 ha użytków rolnych (16,5%).

Truskawki

Powierzchnia uprawy truskawek w 2007 r. wyniosła 2,8 tys. ha. Uprawą truskawek zajmowało się 3,3 tys. gospodarstw, a średnia powierzchnia plantacji w gospodarstwie kształtowała się na poziomie 0,83 ha. Największą przeciętną powierzchnię plantacji truskawek – 21,86 ha odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych, a najwięcej gospodarstw z uprawą truskawek (32,3%) mieściło się w grupie o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych.

III. Zwierzęta gospodarskie

Uogólnione wyniki badania przeprowadzonego w czerwcu 2007 r. wykazały, że 36,4 tys. gospodarstw rolnych (tj. 62,7% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą) utrzymywało zwierzęta gospodarskie, w tym 36,3 tys., (blisko 100%) gospodarstw indywidualnych (odpowiednio 62,9%).

W czerwcu 2007 r. 18,1 tys. gospodarstw posiadało 200,7 tys. szt bydła, 18,9 tys. gospodarstw utrzymywało 1001,7 tys. szt trzody chlewnej, 0,5 tys. gospodarstw posiadało 12,4 tys. szt owiec, 0,9 tys. gospodarstw hodowało 3,6 tys. szt kóz, 4,4 tys. gospodarstw utrzymywało 14,0 tys. szt koni, a 30,4 tys. gospodarstw posiadało 5555,1 tys. szt drobiu kurzego.

Bydło

W czerwcu 2007 r. chów i hodowlę bydła prowadziło 18,1 tys., (49,7%) gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie, o 19,5% mniej niż w 2002 r., i o 7,3% mniej niż w 2005 r. Najwięcej gospodarstw posiadających bydło (26,7%) odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych, a najmniej (1,1%) w grupie gospodarstw z powierzchnią 100 ha i więcej użytków rolnych.

Wśród gospodarstw posiadających bydło najwięcej (43,1%) było gospodarstw posiadających 3-9 szt bydła, a najmniejszy udział (0,7%) miały gospodarstwa posiadające 50 szt i więcej bydła.

Tabl. 7. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych i skali chowu bydła w 2007 r.

Skala chowu bydła	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych w ha						
		0-1	1-2	2-5	5-10	10-20	20-30	30 i więcej
w procencie gospodarstw utrzymujących bydło								
1-2 szt	27,1	77,2	62,9	70,4	35,8	17,5	5,2	8,6
3-9	43,1	22,6	37,1	26,3	55,6	50,0	33,7	18,0
10-29	22,6	-	-	3,3	8,1	30,0	46,9	32,3
30-49	4,5	-	-	-	0,5	2,3	12,2	19,7
50 szt i więcej	2,7	0,2	-	-	-	0,2	2,0	21,4

Uwzględniając jednocześnie wielkość gospodarstwa i skalę chowu można stwierdzić, że spośród gospodarstw o powierzchni 0-1 ha, 1-2 ha użytków rolnych i 2-5 ha większość posiadała 1-2 szt bydła. W gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych mieszczącej się w przedziale 5-10 ha i 10-20 ha ponad połowa posiadała 3-9 szt bydła, a wśród gospodarstw o powierzchni 20-30 ha oraz o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych dominowały gospodarstwa utrzymujące 10-29 szt bydła.

Przeciętnie w województwie 27,1% gospodarstw utrzymujących bydło posiadało 1-2 szt, 43,1% gospodarstw posiadało 3-9 szt, 22,6% utrzymujących bydło odpowiednio 10-29 szt bydła, 4,5% gospodarstw posiadało 30-49 szt, 2,0% utrzymywało 50-99 szt bydła, a 0,7% gospodarstw posiadało 100 szt i więcej bydła.

W 2007 r. pogłowie bydła ogółem wynosiło 200,7 tys. szt i w odniesieniu do 2002 r. było nieco niższe (o 0,3%), a w stosunku do 2005 r. wyższe (o 3,6%).

Stado podstawowe krów zmniejszyło się zarówno w stosunku do roku 2002 (o 9,2%), jak i w relacji do roku 2005 (o 4,7%) i wynosiło 78,0 tys. szt.

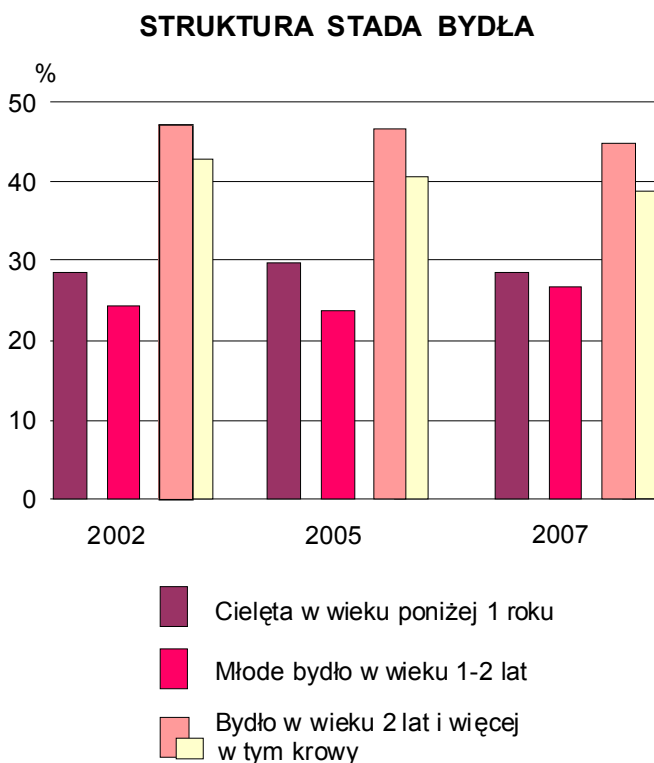
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła w czerwcu 2007 r. 26,9 szt, w tym 10,5 szt krów, wobec odpowiednio 23,1 i 9,9 szt w 2002 r. oraz 24,9 i 10,5 szt w 2005 r.

W strukturze stada bydła ogółem cielęta w wieku poniżej 1 roku stanowiły 28,5%, młode bydło w wieku 1-2 lat – 26,8%, a udział bydła w wieku 2 lat i więcej wynosił 44,7%, w tym krów – 38,9%.

Trzoda chlewna

W czerwcu 2007 r. chowem i hodowlą trzody chlewnej zajmowało się 18,9 tys. gospodarstw, tj. 52,0% gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie, odpowiednio o 15,6% i o 7,8% mniej w stosunku do badań przeprowadzonych w latach 2002 i 2005. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,8% gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną i skupiały 76,3% pogłowia trzody. Gospodarstwa utrzymujące lochy stanowiły 38,7% gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie i 74,4% gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną. Najwięcej gospodarstw posiadających trzodę chlewną (25,4%) odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych, a najmniej gospodarstw (0,9%) w grupie o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych.

Wśród gospodarstw posiadających trzodę chlewną największy udział (47,9%) miały gospodarstwa posiadające 10-49 szt, a najmniejszy (8,5%) gospodarstwa posiadające 100 szt i więcej trzody chlewnej.

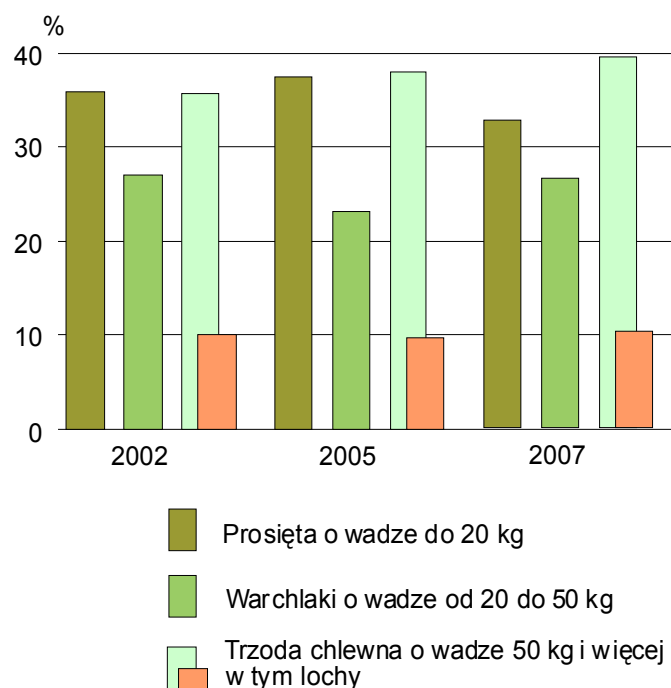

Tabl. 8. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych i skali chowu trzody chlewnej w 2007 r.

Skala chowu trzody chlewnej	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych w ha						
		0-1	1-2	2-5	5-10	10-20	20-30	30 i więcej
	w procencie gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną							
1-2 szt	10,1	42,3	41,6	24,2	12,4	3,5	2,9	1,9
3-9	21,7	50,6	34,4	40,9	29,3	15,2	9,4	5,6
10-49	47,9	6,0	24,0	32,4	51,8	60,6	52,0	26,6
50-99	11,8	0,8	-	1,1	4,9	16,1	19,3	23,1
100 szt i więcej	8,5	0,3	-	1,4	1,6	4,6	16,4	42,8

Analizując jednocześnie wielkość gospodarstw rolnych i skalę chowu można stwierdzić, że spośród gospodarstw o powierzchni 0-1 ha i 2-5 ha użytków rolnych większość gospodarstw posiadała 3-9 szt trzody chlewnej. W gospodarstwach dużych, o powierzchni użytków rolnych 30 ha i więcej przeważały gospodarstwa o skali chowu 100 szt i więcej trzody chlewnej.

STRUKTURA POGŁOWIA TRZODY CHLEWNEJ

Wśród gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną 10,1% posiadało 1-2 szt trzody chlewnej, 21,7% posiadało 3-9 szt, 47,9% utrzymywało 10-49 szt trzody, 11,8% posiadało 50-99 szt, a 8,5% posiadało 100 szt i więcej.

W 2007 r. pogłowie trzody chlewnej wynosiło 1001,7 tys. szt i było niższe zarówno w porównaniu z rokiem 2002 (o 3,9%), jak i w stosunku do roku 2005 (o 2,9%). Stado loch wynosiło 103,6 tys. szt i było niższe odpowiednio o 1,5% i o 2,0%. W odniesieniu do 2002 i 2005 r. obsada trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych wynosiła 166,7 szt i była wyższa od notowanej w latach 2002 i 2005 odpowiednio o 13,5% i o 3,2%.

W strukturze stada trzody chlewnej w czerwcu 2007 r. prosięta o wadze do 20 kg stanowiły 33,2% ogółu, warchlaki o wadze od 20 do 50 kg odpowiednio 26,9%, a udział trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej wynosił 39,9%, w tym lochy – 10,3%.

Owce

W czerwcu 2007 r. chowem i hodowlą owiec zajmowało się 0,5 tys. gospodarstw, tj. 1,3% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą. Liczba tych gospodarstw uległa zmniejszeniu w stosunku do 2002 r. o 49,7%, ale utrzymała się na poziomie z 2005 r. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,1% ogółu gospodarstw zajmujących się chowem i hodowlą owiec i skupiały 88,5% pogłowia owiec.

Najwięcej gospodarstw utrzymujących owce znajdowało się w grupie gospodarstw o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych, a najmniej w grupie gospodarstw z powierzchnią 0-2 ha użytków rolnych oraz 100 ha i więcej użytków rolnych (odpowiednio 23,5%, 2,2% i 2,6%).

Wśród gospodarstw rolnych posiadających owce większość, tj. 62,3%, utrzymywało 1-4 szt owiec, a 17,9% gospodarstw utrzymywało 20 szt i więcej owiec.

W czerwcu 2007 r. pogłowie owiec wynosiło 12,4 tys. i było niższe w porównaniu z 2002 r. o 10,9%, ale wyższe od zanotowanego w 2005 r. o 19,9%.

Kozy

W 2007 r. chów i hodowlę kóz prowadziło 0,9 tys. gospodarstw rolnych (2,4% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą), co oznacza spadek w stosunku do lat 2002 i 2005 odpowiednio o 47,6% i 33,5%. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,7% gospodarstw utrzymujących kozy skupiając 99,8% pogłowia kóz.

W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących kozy najczęściej gospodarstw znajdowało się w grupie gospodarstw o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych, a najmniej gospodarstw (2,5%) posiadało 50 ha i więcej użytków rolnych.

Biorąc pod uwagę skalę chowu można stwierdzić, że najczęściej gospodarstw (71,6%) posiadało 1-4 szt kóz, zaś najmniej gospodarstw, (1,8%) utrzymywało 20 szt i więcej kóz.

Pogłowie kóz w czerwcu 2007 r. wyniosło 3,6 tys. i uległo zmniejszeniu w stosunku do roku 2002 o 31,9%, a w porównaniu z rokiem 2005 wzrosło o 4,3%.

Drób kurzy

W 2007 r. chowem drobiu kurzego zajmowało się 30,4 tys. gospodarstw, tj. 83,4% wszystkich gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą, co oznacza wzrost o 18,4% w porównaniu z 2002 r., ale jednocześnie spadek o 6,3% w stosunku do roku 2005. Blisko 100% wszystkich gospodarstw utrzymujących drób kurzy stanowiły gospodarstwa indywidualne.

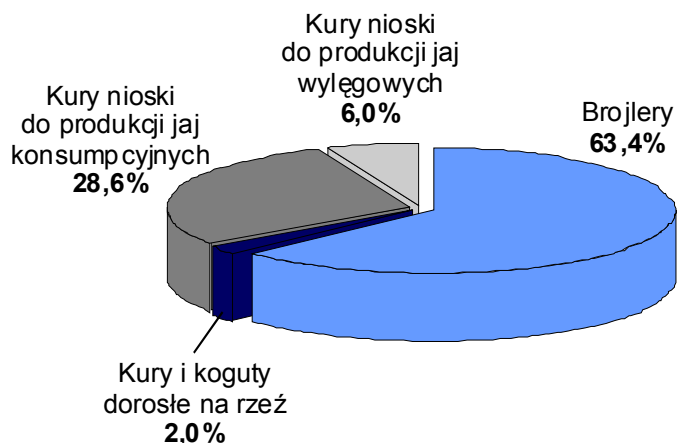
Najwięcej gospodarstw zajmujących się chowem drobiu kurzego (20,0%) znajdowało się w grupie gospodarstw o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych, oraz w grupie gospodarstw z powierzchnią 0-1 ha użytków rolnych (19,1%), a najmniej gospodarstw (2,5%) posiadało 50 ha i więcej użytków rolnych.

Tabl. 9. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych i skali chowu drobiu kurzego w 2007 r.

Skala chowu drobiu kurzego	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych w ha						
		0-1	1-2	2-5	5-10	10-20	20-30	30 i więcej
w procencie gospodarstw utrzymujących drób kurzy								
1-49 szt	77,0	91,2	88,7	92,3	87,2	68,7	65,0	57,3
50-149	20,5	7,4	9,0	6,5	11,6	28,3	31,6	38,6
150-499	1,6	0,5	0,8	1,0	1,1	2,2	2,9	2,8
500-1999	0,1	-	0,1	-	-	0,1	0,2	0,2
2000 szt i więcej	0,8	0,9	1,4	0,2	0,1	0,7	0,3	1,1

Analizując wielkość gospodarstw rolnych i skalę chowu można stwierdzić, że we wszystkich grupach obszarowych użytków rolnych dominowały gospodarstwa utrzymujące 1-49 szt drobiu, przy czym ich udział zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych. Wyraźnie zaznaczył się również udział gospodarstw o skali chowu 50-149 szt, przy czym ich udział zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych.

STRUKTURA STADA DROBIU KURZEGO W 2007 R.

Wśród gospodarstw zajmujących się chowem drobiu kurzego dominowały gospodarstwa posiadające 1-49 szt drobiu kurzego (77,0%) ale skupiały one zaledwie 9,3% pogłowia tego gatunku. Natomiast udział gospodarstw posiadających 2000 szt i więcej drobiu kurzego wynosił jedynie 0,8%, ale skupiały one 80,1% całego pogłowia drobiu.

W czerwcu 2007 r. pogłowie drobiu kurzego wynosiło 5555,1 tys. szt i w porównaniu z 2002 r.

było niższe o 38,1%, wzrosło natomiast w stosunku do 2005 r. o 6,6%. Największą ilość drobiu kurzego odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 0-1 ha i 10-15 ha użytków rolnych (odpowiednio 18,6% i 18,3%).

W strukturze stada brojlery stanowiły 63,4% ogółu, kury i koguty dorosłe na rzeź odpowiednio 2,0%, kury nioski do produkcji jaj konsumpcyjnych – 28,6%, a udział kur niosek do produkcji jaj wylęgowych wynosił 6,0%.

Konie

W 2007 r. chów i hodowlę koni prowadziło 4,4 tys. gospodarstw, tj. 11,9% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą. Liczba gospodarstw utrzymujących konie zmniejszyła się w stosunku do lat 2002 i 2005 odpowiednio o 17,5% i o 8,1%. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,8% ogółu gospodarstw utrzymujących konie i skupiały 97,0% pogłowia koni.

Najwięcej, tj. 68,6% gospodarstw utrzymujących konie posiadało 1-2 szt koni, najmniej gospodarstw (1,5%) posiadało 20 szt koni i więcej, 3-9 szt koni posiadało 26,8% gospodarstw, a 10-19 szt koni posiadało 3,1% gospodarstw. Najwięcej koni było w gospodarstwach o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych i 10-15 ha użytków rolnych (odpowiednio 33,4% i 21,3%).

W czerwcu 2007 r. pogłowie koni wynosiło 14,0 tys. i było wyższe od pogłowia zanotowanego w latach 2002 i 2005 odpowiednio o 16,7% i o 16,2%.

IV. Ciągniki

Według uogólnionych wyników badania struktury gospodarstw rolnych 31,1 tys. gospodarstw rolnych, tj. 53,6% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą, wyposażonych było w ciągniki, w tym 30,9 tys. gospodarstw indywidualnych.

Tabl. 7. Gospodarstwa posiadające ciągniki i liczba ciągników w rolnictwie według grup obszarowych użytków rolnych

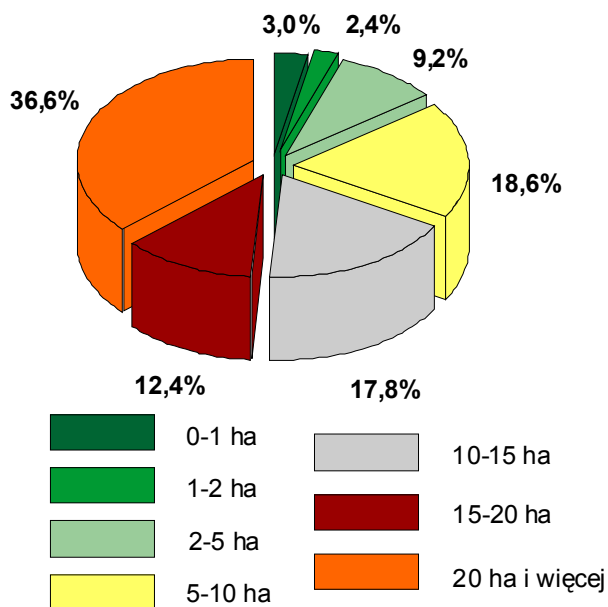
Grupy obszarowe użytków rolnych	Gospodarstwa posiadające ciągniki				Liczba ciągników			
	2002	2005	2007		2002	2005	2007	
	w liczbach bezwzględnych			2005=100	w liczbach bezwzględnych			2005=100
Ogółem	29737	29662	31103	104,9	43922	44838	48194	107,5
0–1 ha	1239	759	1317	173,5	1339	825	1425	172,7
1–2	1196	1256	1114	88,7	1260	1284	1151	89,6
2–5	3251	4002	4229	105,7	3421	4211	4426	105,1
5–10	6757	7140	7711	108,0	7525	8135	8966	110,2
10–15	6464	5881	6387	108,6	8134	7747	8594	110,9
15–20	3864	3829	3640	95,1	5742	5805	5979	103,0
20–50	5362	5204	4922	94,6	10410	10719	10881	101,5
50–100	1024	1024	1151	112,4	2641	2904	3347	115,3
100 ha i więcej	580	566	631	111,5	3450	3209	3425	106,7

W porównaniu z wynikami spisu rolnego w 2002 r. oraz badaniem charakterystyki gospodarstw rolnych przeprowadzonym w 2005 r. liczba gospodarstw rolnych posiadających ciągniki wzrosła odpowiednio o 4,6% i 4,9%.

W gospodarstwach rolnych było ogółem 48,2 tys. ciągników (o 9,7% więcej niż w 2002 r. i o 7,5% więcej w odniesieniu do 2005 r.), w tym w gospodarstwach indywidualnych – 46,7 tys. sztuk.

Najwięcej ciągników (36,6% ogólnej liczby) znajdowało się w gospodarstwach z powierzchnią 20 ha i więcej użytków rolnych, zaś najmniej (2,4%) odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych.

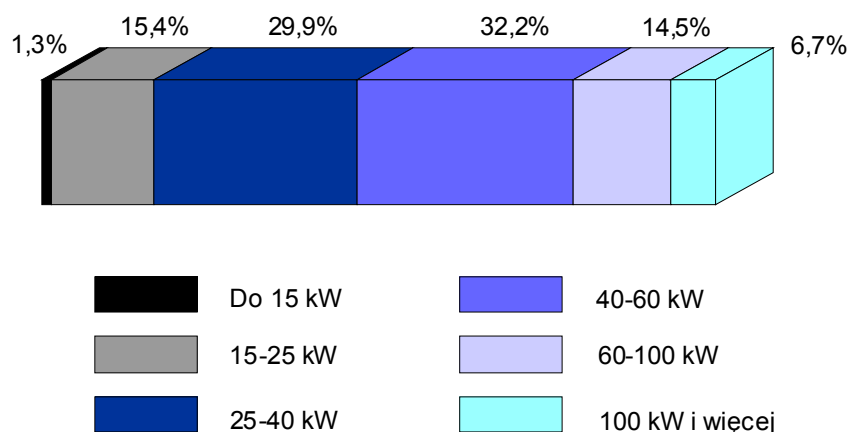
STRUKTURA LICZBY CIĄGNIKÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH W 2007 R.

Na 100 gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą średnio w województwie przypadają 83,0 szt. ciągników (w 2002 r. odpowiednio 57,2 szt., w 2005 r. – 71,3 szt.), w tym w gospodarstwach indywidualnych – 80,7 szt.

Najwięcej użytkowanych ciągników miało moc w przedziale 40 – 60 kW (32,2% ogółu ciągników) i 25 – 40 kW (29,9%), a najmniej mieściło się w grupie do 15 kW (1,3%) oraz 100 kW i więcej (6,7%).

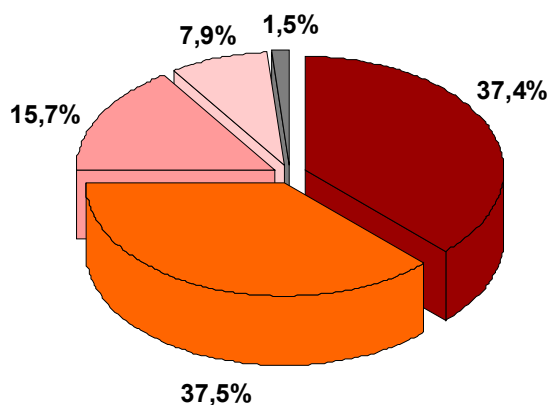
STRUKTURA LICZBY CIĄGNIKÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH WEDŁUG MOCY SILNIKA W 2007 R.

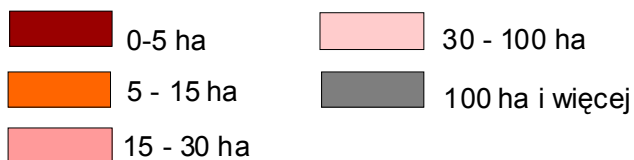
V. Nawozy mineralne, wapniowe i organiczne

Wyniki uogólnionego badania struktury gospodarstw rolnych wykazały, że w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, nawozy mineralne (azotowe, fosforowe, potasowe i wieloskładnikowe) i wapniowe stosowało 40,4 tys. gospodarstw rolnych (w tym 40,2 tys. gospodarstw indywidualnych), tj. 69,6% ogółu gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą.

STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH STOSUJĄCYCH NAWOZY MINERALNE I WAPNIOWE

Grupy obszarowe użytków rolnych:

Nawozy azotowe zastosowało 88,4% ogółu omawianych gospodarstw stosujących nawożenie mineralne i wapniowe, nawozy wieloskładnikowe – 64,4%, fosforowe i potasowe – około 20%, a wapniowe – 11,2%. Najwięcej gospodarstw stosujących nawożenie mineralne i wapniowe odnotowano w grupach gospodarstw o powierzchni 5-15 ha i 0-5 ha użytków rolnych (odpowiednio 37,5% i 37,4%), a najmniej gospodarstw posiadało powierzchnię 100 ha i więcej użytków rolnych – 1,5%.

Zużycie nawozów mineralnych (NPK) w omawianym okresie w całym rolnictwie wyniosło 97,7 tys. t (w tym w gospodarstwach indywidualnych – 74,9 tys. t), w tym nawozów azotowych (N) – 53,2 tys. t, fosforowych (P_2O_5) – 19,1 tys. t oraz potasowych (K_2O) – 25,3 tys. t. Zużycie nawozów wapniowych (CaO) kształtowało się na poziomie 29,5 tys. t, w tym w gospodarstwach indywidualnych osiągnęło poziom 18,6 tys. t.

W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych zużyto w całym rolnictwie 126,8 kg NPK i 38,3 kg CaO, w tym na użytki rolne w dobrej kulturze 133,3 kg NPK i 40,3 kg CaO.

W odniesieniu do gospodarstw indywidualnych zużycie nawozów na 1 ha użytków rolnych wyniosło odpowiednio 120,3 kg NPK i 29,9 kg CaO, w tym na użytki rolne w dobrej kulturze – 124,1 kg NPK i 30,8 kg CaO.

Nawozy organiczne pochodzenia zwierzęcego, tj. obornik, gnojówkę i gnojowicę zastosowało 27,6 tys. analizowanych gospodarstw (w tym 27,5 tys. gospodarstw indywidualnych), 47,5% ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. W całym rolnictwie zużyto w omawianym okresie 1,6 mln t obornika, 2,2 mln m³ gnojówki oraz 0,6 mln m³ gnojowicy.

Najwięcej gospodarstw stosujących nawozy organiczne znajdowało się w grupie gospodarstw o powierzchni 5-15 ha użytków rolnych (42,7%), a najmniej gospodarstw (1,0%) posiadało powierzchnię 100 ha i więcej użytków rolnych.

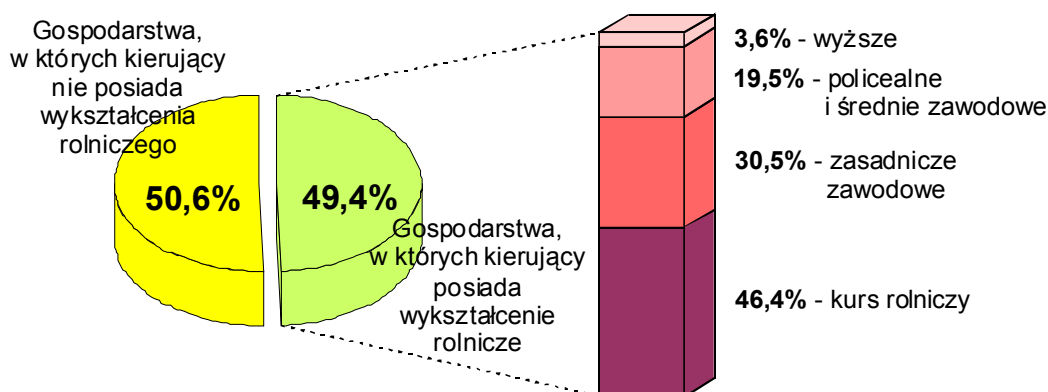
VI. Działalność gospodarcza i kierujący w gospodarstwach rolnych

Według uogólnionych wyników badania 1 czerwca 2007 r. działalność rolniczą prowadziło 58,0 tys. gospodarstw i w zdecydowanej większości były to gospodarstwa indywidualne, które stanowiły 99,6% ogółu gospodarstw rolnych (57,8 tys. gospodarstw). W porównaniu z 2002 r. liczba gospodarstw prowadzących działalność rolniczą wzrosła o 5,4 tys., tj. o 10,2%, natomiast w stosunku do 2005 r. zmniejszyła się o 4,9 tys., tj. o 7,7%.

W ogólnej liczbie gospodarstw dominowały gospodarstwa małe o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych – 24,9% oraz zaliczone do grup obszarowych 5-10 ha użytków rolnych – 16,6% i 10-15 ha – 12,1%. W gospodarstwach indywidualnych relacje te kształtowały się podobnie (odpowiednio 25,0%, 16,7% i 12,1%).

W 2007 r. 53,9 tys. gospodarstw, tj. 92,9% ogólnej liczby prowadziło wyłącznie działalność rolniczą, natomiast pozostałe 4,1 tys. (7,1%), prowadziło dodatkowo inną działalność gospodarczą związaną z gospodarstwem rolnym. Wśród gospodarstw prowadzących wyłącznie działalność rolniczą, największy udział (25,4%) miały gospodarstwa o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych, a najniższy o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (1,0%). Natomiast wśród gospodarstw prowadzących dodatkowo inną działalność gospodarczą odpowiednio w grupach obszarowych: 5-10 ha użytków rolnych (20,2%) oraz 100 ha i więcej użytków rolnych (3,1%).

STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA ROLNICZEGO OSOBY KIERUJĄCEJ W 2007 R.

W gospodarstwach osiągających dochody z innej działalności gospodarczej niż rolnicza, przeważały gospodarstwa prowadzące działalność w zakresie usług z wykorzystaniem własnego sprzętu (30,7% omawianych gospodarstw z najwyższym udziałem gospodarstw o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych – 24,2%), agroturystyki i wynajmu pokoi (22,4%, w grupie obszarowej 5-10 ha użytków rolnych – 19,7%) oraz w zakresie akwakultury (18,3%, a w grupie obszarowej 5-10 ha użytków rolnych odpowiednio 20,3%).

Dla 9,4 tys. gospodarstw (16,2%) prowadzących działalność rolniczą wartość bezpośredniej sprzedaży konsumentom wynosiła więcej niż 50% wartości ogólnej sprzedaży gospodarstwa. Dominowały, zarówno wśród ogółu gospodarstw, jak i wśród gospodarstw indywidualnych, gospodarstwa o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych (27,3% i 27,4%), natomiast najniższy był udział gospodarstw największych, o powierzchni ponad 100 ha i więcej użytków rolnych (odpowiednio 0,5% i 0,4%).

Większość osób kierujących gospodarstwami (70,9%), posiadała ponad 10 letnie doświadczenie w prowadzeniu gospodarstwa, w tym 37,3% były to osoby prowadzące gospodarstwo ponad 20 lat. Osoby, których staż nie przekraczał 1 roku stanowiły zaledwie 1,8% omawianej grupy osób. W latach 2002 i 2005 proporcje te kształtowały się podobnie, tj. ponad 10 letnie doświadczenie posiadało odpowiednio 58,4% i 65,2%, w tym ponad 20 letnie – 27,6% oraz 33,7%. Natomiast udział osób z najmniejszym doświadczeniem, tj. do 1 roku kształtował się na poziomie 10,1% i 2,4%.

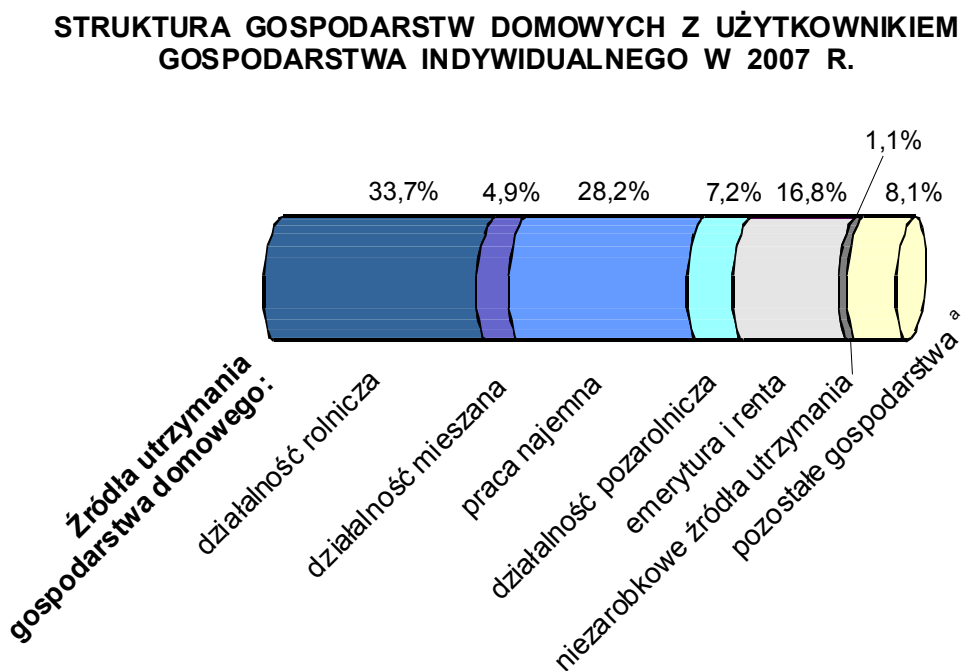
Analiza stopnia wykształcenia ogólnego osób kierujących gospodarstwem wykazała, że najliczniejsza grupa stanowiąca 39,4% posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe, następnie gimnazjalne i podstawowe – 22,1% oraz średnie zawodowe – 20,1%, a 8,4% kierujących gospodarstwem legitymowało się wykształceniem wyższym.

Jedynie 49,4% osób kierujących gospodarstwem posiadało wykształcenie rolnicze lub kurs rolniczy (w 2002 r. – 51,4%, a w 2005 r. – 45,8%), w tym 46,4% osób ukończyło kurs rolniczy, 30,5% legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym, a 19,5% średnim zawodowym i policealnym. Na przestrzeni lat udział osób z wyższym wykształceniem rolniczym wzrastał systematycznie z 1,7% w 2002 r., przez 2,3% w 2005 r., do poziomu 3,6% w 2007 r., a najwięcej osób z wyższym wykształceniem rolniczym w 2007 r. odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (16,8%).

VII. Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego

W czerwcu 2007 r. zanotowano 57,8 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego prowadzącego działalność rolniczą (w 2002 r. – 76,4 tys., w 2005 r. – 62,7 tys.).

Dla 19,5 tys., tj. 33,7% (w 2002 r. odpowiednio 27,1%, a w 2005 r. – 35,8%) omawianych gospodarstw działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem, natomiast dla pozostałych gospodarstw większość dochodów pochodziło z:

^a Gospodarstwa dla których żadne źródło dochodów nie przekroczyło 50% dochodów ogółem.

- pracy najemnej – 28,2% ogółu omawianych gospodarstw (w 2002 r. – 24,3%, a w 2005 r. – 27,0%),
- emerytur i rent – 16,8% (w porównywalnych latach odpowiednio 22,3% i 20,4%),
- działalności pozarolniczej – 7,2% (odpowiednio 8,2% i 7,2%),
- niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą – 1,1% (odpowiednio 9,6% i 1,4%),
- źródeł mieszanych, tj. działalności rolniczej i pracy najemnej (z przewagą dochodów z jednej z wymienionych działalności) – 4,9% (odpowiednio 2,5% i 2,2%).

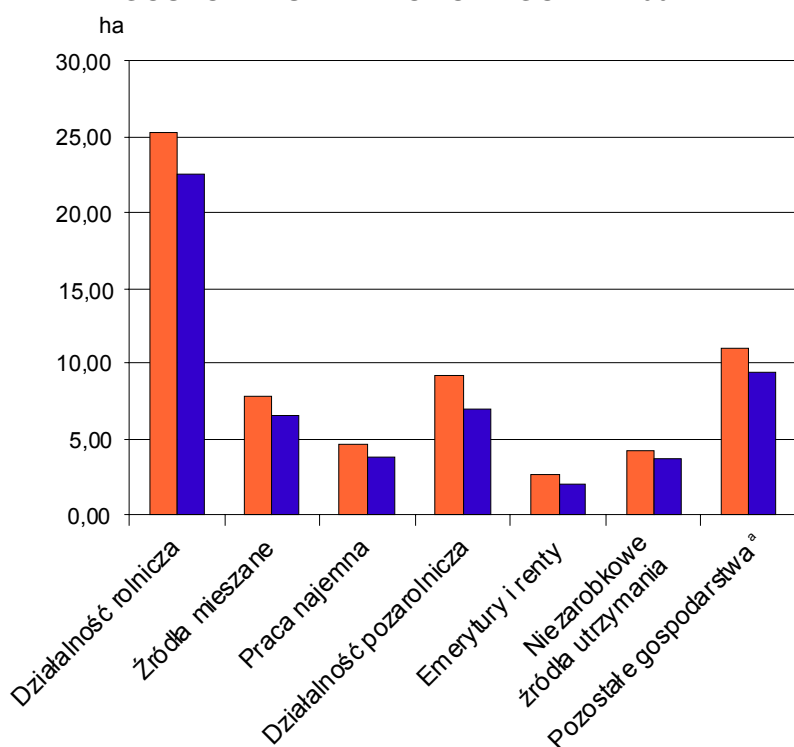
Analizując główne źródła utrzymania gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, można zauważyć, że wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych m.in.:

- zmniejszył się udział gospodarstw domowych, w których dochody z pracy najemnej przekraczały 50% dochodów ogółem z 33,3% w grupie 0-1 ha użytków rolnych do 0,1% w grupie 50-100 ha, a w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych zjawisko występowało marginalnie,
- udział gospodarstw domowych, w których dochody z emerytur i rent przekraczały 50% ogółu dochodów obniżył się z 55,3% w grupie obszarowej 0-1 ha użytków rolnych do 0,3% w grupie 20-30 ha, a w gospodarstwach o powierzchni przekraczającej 30 ha użytków rolnych osiągnął poziom zaledwie 0,1%.

Wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem dochodów była działalność rolnicza udział osób kierujących z doświadczeniem wyższym niż 10 lat kształtował się na poziomie 76,8%.

Najwięcej (69,9%) kierujących gospodarstwem posiadało wykształcenie rolnicze w grupie gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z działalności rolniczej, natomiast najmniej w grupie utrzymującej się z niezarobkowych źródeł utrzymania innych niż emerytura i renta – 24,4%.

ŚREDNIA POWIERZCHNIA GOSPODARSTWA ROLNEGO WEDŁUG ŹRÓDŁA UTRZYMANIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO W 2007 R.

^a Gospodarstwa dla których żadne źródło dochodów nie przekroczyło 50% dochodów ogółem.

Dla 16,3% gospodarstw domowych, wartość bezpośredniej sprzedaży konsumentom wynosiła więcej niż 50% wartości ogólnej sprzedaży gospodarstwa. Najwięcej (19,3%) takich gospodarstw odnotowano w grupie gospodarstw, w której głównym źródłem dochodów były emerytura i renta, najmniej w przypadku innych niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą – 0,6%.

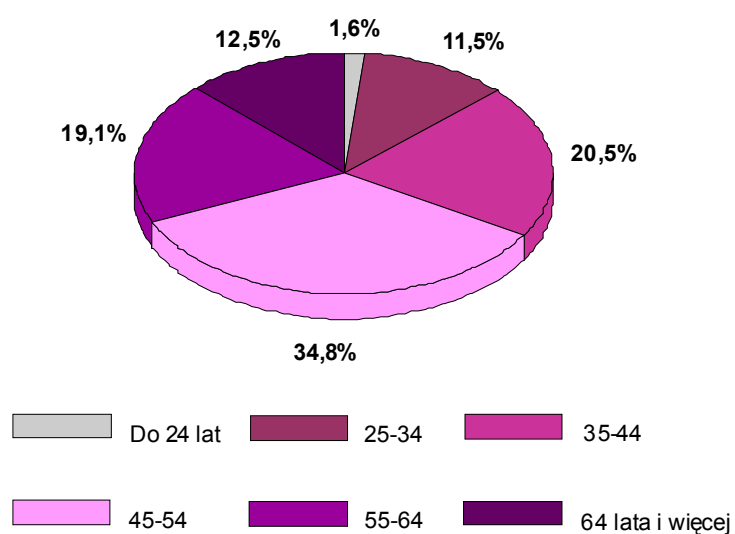
Największe obszarowo gospodarstwa rolne posiadały gospodarstwa domowe, których głównym źródłem dochodów była

działalność rolnicza. Średnia powierzchnia użytków rolnych w tych gospodarstwach wynosiła 22,48 ha, natomiast najmniejsze obszarowo gospodarstwa rolne (powierzchnia użytków rolnych 2,00 ha) posiadały gospodarstwa domowe, w których głównym źródłem utrzymania były emerytury i renty.

VIII. Pracujący w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego

W 2007 r. 115,1 tys. osób będących członkami gospodarstw domowych wносиło wkład pracy w gospodarstwa indywidualne, a najwyższy ich udział (18,5%) odnotowano w grupach gospodarstw o powierzchni 0-1 ha i 5-10 ha użytków rolnych. Najmniejszy (1,0%) był udział osób pracujących w gospodarstwach największych, o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. Najliczniejsza grupa (40,6% ogólnej liczby) członków gospodarstw domowych pracowała w gospodarstwach utrzymujących się głównie z działalności rolniczej, a mężczyźni stanowili niewiele ponad połowę (54,5%) omawianej grupy osób.

**UŻYTKOWNICY GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH
WNOSZĄCY WKŁAD PRACY W SWOJE GOSPODARSTWO
WEDŁUG WIEKU W 2007 R.**

Pracujący członkowie gospodarstw domowych to przede wszystkim (29,4%) osoby w wieku 45-54 lata, a najmniejszy wkład pracy wносиły osoby młode do 24 roku życia (10,6%). Połowę populacji osób świadczących pracę w gospodarstwach indywidualnych w ciągu roku stanowili użytkownicy gospodarstw rolnych i byli nimi w przeważającej części (71,8%) mężczyźni. Większość użytkowników (34,8%) była w wieku 45-54 lata. Znaczący był również udział osób w wieku 35-44 lata (20,5%) i 55-64 lata (19,1%). Współmałżonkowie

użytkowników stanowili 27,4% ogólnej liczby świadczących pracę w gospodarstwach indywidualnych i zdecydowanie dominowały tu kobiety (80,0%). Wśród małżonków przeważały osoby w wieku 45-54 lata (38,0%) i 35-44 lata (26,6%). Pozostali członkowie rodziny użytkowników gospodarstw tworzyli grupę 22,6% pracujących, w której dominowali mężczyźni (58,2% ogółu pracujących). Pracujący pozostali członkowie rodzin to głównie osoby najmłodsze, tj. takie, które nie przekroczyły 24 roku życia (41,8%).

Użytkownicy mężczyźni, prowadzili najczęściej gospodarstw małych, o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych (19,4%) oraz o powierzchni 5-10 ha (18,9%), natomiast najczęściej użytkowników kobiet (38,9%) zanotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych.

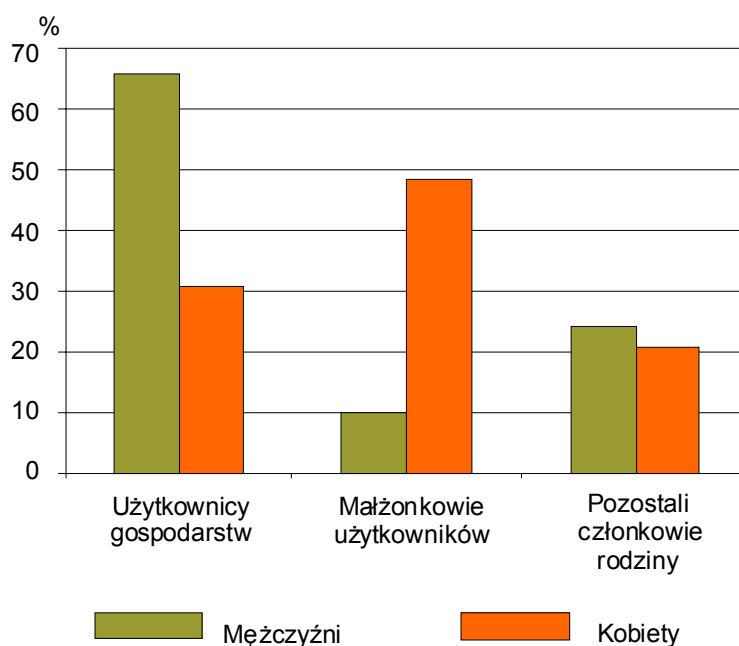
Współmałżonkowie – mężczyźni wnosili wkład pracy przede wszystkim w gospodarstwach o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych (23,8%), natomiast wkład pracy współmałżonków kobiet był zbliżony w odniesieniu do kilku grup obszarowych użytków rolnych, tj. 5-10 ha (19,0%), 10-15 ha (15,8%) i 0-1 ha (15,4%).

Wśród pozostałych członków rodziny świadczących w ciągu roku pracę w gospodarstwie największy udział, zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet zanotowano w grupie 5-10 ha użytków rolnych (odpowiednio 22,4% i 24,8%) oraz 10-15 ha użytków rolnych (20,4% i 22,0%).

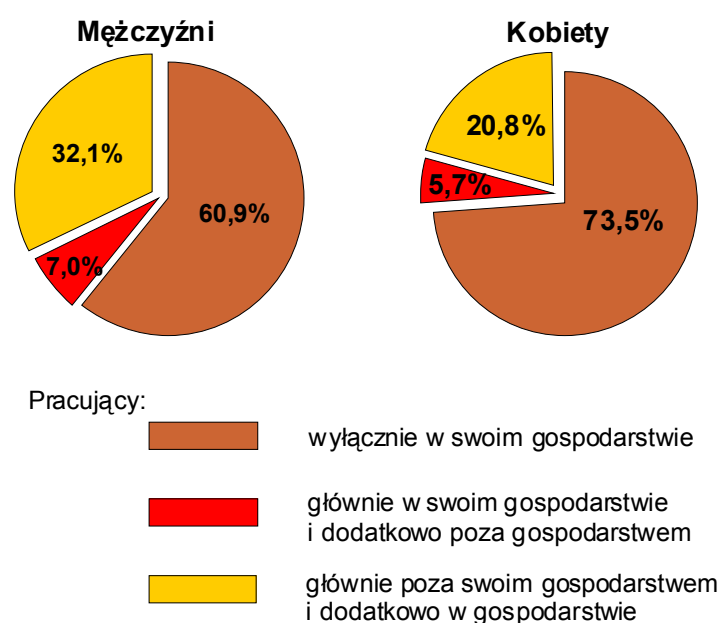
Praca w gospodarstwach indywidualnych była wyłącznym zajęciem dla 66,7% pracujących. Natomiast dla 26,9% pracujących głównym zajęciem była praca poza swoim gospodarstwem, a praca w gospodarstwie była pracą dodatkową. Dla pozostałych 6,4% pracujących praca w swoim gospodarstwie była głównym zajęciem, a praca poza nim stanowiła tylko dodatkowe zajęcie.

Praca w gospodarstwie była częściej jedynym zajęciem dla kobiet (73,5%), niż dla mężczyzn. Natomiast mężczyźni pracowali często (60,9%) poza swoim gospodarstwem i tylko dodatkowo w gospodarstwie.

STRUKTURA PRACUJĄCYCH W GOSPODARSTWIE ROLNYM W 2007 R.

STRUKTURA PRACUJĄCYCH W GOSPODARSTWIE INDYWIDUALNYM W 2007 R.

Wśród pracujących w swoim gospodarstwie dominowały osoby (44,0%) pracujące w ciągu roku przeciętnie do 2 godzin dziennie, następnie osoby pracujące 3-5 godzin dziennie (24,2%), 6-8 godzin (14,9%), 9-10 (8,9%) i 11-12 godzin (5,1%). Natomiast 2,9% osób pracujących poświęciło na pracę w swoim gospodarstwie ponad 13 godzin dziennie.

W gospodarstwach o powierzchni do 10 ha użytków rolnych dominowały osoby o minimalnym wkładzie pracy w gospodarstwo, tj. do 2 godzin dziennie, przy czym udział omawianej grupy pracujących zmniejszył się wraz ze wzrostem powierzchni – od 75,6% w grupie o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych do 33,2% w grupie 5-10 ha. W dwóch kolejnych grupach obszarowych przy wzroście powierzchni użytków rolnych zaobserwowano wzrost udziału pracujących w większym wymiarze godzin. W gospodarstwach o powierzchni 10-15 ha użytków rolnych 27,6% pracujących pracowało 3-5 godzin dziennie, a w grupie 15-20 ha użytków rolnych 24,7% pracujących pracowało 6-8 godzin dziennie.

W gospodarstwach o powierzchni 10-15 ha użytków rolnych 27,6% pracujących pracowało 3-5 godzin dziennie, a w grupie 15-20 ha użytków rolnych 24,7% pracujących pracowało 6-8 godzin dziennie.

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia pracowników dorywczych, nakłady pracy zostały również wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy – AWU. W przeliczeniu na roczne jednostki pracy, liczba osób pełnozatrudnionych w swoim gospodarstwie rolnym wyniosła 54,0 tys. osób i ponad połowę – 53,9% osób świadczących pracę w gospodarstwie indywidualnym w ciągu roku stanowili użytkownicy gospodarstw rolnych, natomiast współmałżonkowie stanowili odpowiednio 27,2%, a pozostali członkowie rodziny – 18,9%.

W gospodarstwach indywidualnych wkład pracy pracowników najemnych był minimalny i kształtował się na poziomie 1,8 tys. osób, a istotny udział pracowników najemnych dał się zauważyć dopiero w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych.

IX. Województwo pomorskie na tle kraju

Przeprowadzone w czerwcu 2007 r. reprezentacyjne badanie struktury gospodarstw rolnych pozwoliło na uzyskanie kompleksowej oceny sytuacji, a także zmian zachodzących w rolnictwie województwa pomorskiego w ciągu ostatnich lat. Uogólnione dane potwierdzają, że województwo pomorskie nie należy do obszarów ukierunkowanych na działalność rolniczą. W czerwcu 2007 r. działalność rolniczą prowadziło 57,8 tys. gospodarstw indywidualnych (2,4% ogólnej liczby gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą w Polsce), co plasowało województwo pomorskie na 14 miejscu spośród 16 województw. Powierzchnia gruntów ogółem stanowiła 4,4% powierzchni gruntów w kraju. Pod względem powierzchni zajmowanej przez gospodarstwa indywidualne województwo pomorskie uzyskało 11 lokatę. Liczba gospodarstw indywidualnych posiadających użytki rolne wynosiła 57,3 tys., natomiast areal użytków rolnych kształtował się na poziomie 611,3 tys. ha, tj. odpowiednio 2,4% i 4,3 % gospodarstw indywidualnych i powierzchni użytków rolnych w tych gospodarstwach w Polsce. Systematycznie wzrasta liczba i powierzchnia gospodarstw dysponujących największym arealem, co znajduje odzwierciedlenie w średniej powierzchni gruntów w 1 gospodarstwie. Na 1 gospodarstwo indywidualne w województwie przypadało średnio 12,29 ha gruntów ogółem, w tym 10,44 ha użytków rolnych, podczas gdy w Polsce odpowiednio 6,80 ha i 5,95 ha.

Pod względem ilości hodowanych podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich, a także gospodarstw indywidualnych je utrzymujących, nasze województwo zajmowało dość odległe miejsca w kraju. Jedynie w odniesieniu do pogłowia trzody chlewnej uplasowaliśmy się na wysokiej 6 lokacie, po województwach: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim, łódzkim i lubelskim. Podobnie w przypadku liczebności loch, gdzie usytuowaliśmy się na 5 pozycji.

Badanie struktury gospodarstw rolnych dostarczyło również informacji o liczbie gospodarstw domowych zajmujących się działalnością rolniczą i pozarolniczą związaną z gospodarstwem. Działalność wyłącznie rolniczą prowadziło blisko 53,8 tys. gospodarstw indywidualnych, zaś inną niż rolnicza – 4,0 tys. gospodarstw i stanowiło to odpowiednio 2,4% i 3,5% gospodarstw krajowych. Spośród wszystkich gospodarstw domowych osiągających dochody z działalności innej niż rolnicza, najwięcej gospodarstw trudniło się agroturystyką i wynajmem pokoi oraz tzw. akwakulturą (zwłaszcza chów i hodowla ryb i materiału zarybieniowego) a także rękodziełem, co stanowiło odpowiednio 9,1%, 6,6% i 3,9% wielkości uzyskanych w kraju.

Nieco przewyższamy średnią krajową, pod względem wykształcenia rolniczego osób kierujących gospodarstwem. Udział gospodarstw indywidualnych, którymi kierowała osoba posiadająca wyższe wykształcenie rolnicze wyniósł

w województwie 1,6% (w Polsce 1,5%), wykształcenie policealne posiadało 0,3% kierujących wobec 0,2% w kraju, średnie 9,3% w województwie i 7,7% w kraju, zasadnicze zawodowe odpowiednio 15,1% i 9,3%, a udział kierujących z ukończonym kursem rolniczym wynosił odpowiednio 23,0% i 22,1%. Jednak nadal połową gospodarstw indywidualnych zarządzała osoba nieposiadająca wykształcenia rolniczego. Jest to związane z tradycją i przekazywaniem gospodarstw z pokolenia na pokolenie, gdzie użytkownik jest zazwyczaj kierującym (97,2% w województwie, 96,6% w kraju) i od wielu lat zyskuje potrzebne do zarządzania doświadczenie. W województwie pomorskim 33,6% gospodarstw jest kierowanych przez tę samą osobę przez 11-20 lat, a 37,3% od ponad 21 lat (w kraju odpowiednio 31,9% i 37,5%). Zaledwie 0,1% stanowią zarządzający spoza gospodarstwa domowego użytkownika w województwie i 0,0% w kraju.

Podobnie jak w kraju, wśród pracujących w gospodarstwach indywidualnych nadal dominowali członkowie rodzinnej siły roboczej, choć nasze województwo w wyraźny sposób zaznaczyło swój udział wśród pracowników najemnych stałych, który wyniósł 7,1%.

Tabl. 8. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą według wybranych cech

Wyszczególnienie	Polska	Województwo pomorskie	
		ogółem	Polska = 100
GOSPODARSTWA			
OGÓŁEM	2387246	57804	2,4
posiadające:			
Użytki rolne	2381481	57278	2,4
Użytki rolne w dobrej kulturze	2376479	57127	2,4
Grunty orne	1996295	48311	2,4
Powierzchnię pod zasiewami	1898313	45677	2,4
Grunty ugorowane	253737	7026	2,8
Ogrody przydomowe	892540	20375	2,3
Łąki trwałe	1363355	29606	2,2
Pastwiska trwałe	475862	16476	3,5
Uprawy trwałe	431043	4999	1,2
w tym sady	276388	3466	1,3
Użytki rolne pozostałe	203297	4659	2,3
Lasy i grunty leśne	845343	15599	1,9
Pozostałe grunty	2232030	53803	2,4
Prowadzące wyłącznie działalność rolniczą	2273280	53764	2,4
Osiągające dochody z działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza	113966	4040	3,5
w tym w zakresie:			
działalności usługowej z wykorzystaniem własnego sprzętu	32513	1229	3,8
agroturystyki, wynajmu pokoi i innych	10092	919	9,1
przetwórstwa produktów rolnych	3041	89	2,9
przetwarzania drewna	6749	260	3,9
rękodziela	2135	83	3,9
akwakultury (uprawy roślin i hodowli zwierząt w środowisku wodnym)	11339	750	6,6
O wartości bezpośredniej sprzedaży konsumentom wynoszącej więcej niż 50% wartości ogólnej sprzedaży gospodarstwa rolnego	384995	9399	2,4
Prowadzone przez osobę kierującą przez okres:			
Do 1 roku	52122	1005	1,9
2 – 5	249688	6318	2,5
6 – 10	427903	9471	2,2
11– 20	761991	19444	2,6
21 lat i więcej	895542	21567	2,4

Tabl. 8. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą według wybranych cech (cd.)

Wyszczególnienie	Polska	Województwo pomorskie	
	ogółem		Polska = 100
GOSPODARSTWA (dok.)			
W których osoba kierująca posiada wykształcenie rolnicze:			
Wyższe	35550	908	2,6
Policealne	4894	172	3,5
Średnie zawodowe	184044	5356	2,9
Zasadnicze zawodowe	222874	8743	3,9
Kurs rolniczy	526406	13305	2,5
Bez wykształcenia rolniczego	1413476	29320	2,1
Prowadzące uprawy:			
Zbóż	1663614	38717	2,3
Strączkowych jadalnych	30357	315	1,0
Ziemniaków	1186888	26652	2,3
Roślin przemysłowych	140447	4196	3,0
Buraków cukrowych	66198	1562	2,4
Rzepak i rzepiku	76674	3154	4,1
Warzyw gruntowych	321768	4607	1,4
Truskawek	129654	3322	2,6
Sadów	276388	3466	1,3
Utrzymujące zwierzęta gospodarskie:			
Bydło	717487	18033	2,5
w tym krowy	655784	15810	2,4
Trzodę chlewną	663325	18888	2,9
w tym lochy	381610	14051	3,7
Owce	16389	455	2,8
Kozy	51076	871	1,7
Drób kurzy	1262467	30357	2,4
Konie	151435	4341	2,9
Posiadające ciągniki	1175300	30921	2,6
Stosujące nawozy:			
Mineralne i wapniowe	1719254	40239	2,3
Organiczne	1247867	27534	2,2
POWIERZCHNIA w ha			
Gruntów ogółem	16231070	710631	4,4
Użytków rolnych	14205384	611321	4,3
użytków rolnych w dobrej kulturze	14000452	603750	4,3
gruntów ornych	10483587	487940	4,7
zasiewów	10130325	468352	4,6
gruntów ugorowanych	353262	19589	5,6
ogrodów przydomowych	73791	2094	2,8
łąk trwałych	2370066	75037	3,2
pastwisk trwałych	706062	33386	4,7
upraw trwałych	366946	5293	1,4
w tym sadów	329152	2600	0,8
użytków rolnych pozostałych	204933	7571	3,7
Lasów i gruntów leśnych	1146793	58680	5,1
Pozostałych gruntów	878892	40630	4,6
Średnia powierzchnia gruntów w 1 gospodarstwie	6,80	12,29	x
W tym użytków rolnych	5,95	10,58	x
w tym użytków rolnych w dobrej kulturze	5,86	10,44	x
Użytków rolnych:			
Stanowiących własność użytkownika	12079274	510731	4,2
Dzierżawionych od innych osób	2311180	109058	4,7
Wspólnych lub innego rodzaju użytkowania	137711	3423	2,5

Tabl. 8. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą według wybranych cech (dok.)

Wyszczególnienie	Polska	Województwo pomorskie	
		ogółem	Polska = 100
POWIERZCHNIA w ha (dok.)			
Uprawy:			
Zbóż	7626148	346975	4,6
Strączkowych jadalnych	32777	1381	4,2
Ziemniaków	534871	26768	5,0
Roślin przemysłowych	756124	40116	5,3
Buraków cukrowych	202939	8444	4,2
Rzepak i rzepiku	531670	31251	5,9
Warzyw gruntowych	177114	8550	4,8
Truskawek	44721	2723	6,1
Sadów	329152	2600	0,8
ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE w szt			
Bydło	5516973	180730	3,3
w tym krowy	2681712	69123	2,6
Trzoda chlewna	16458574	764092	4,6
w tym lochy	1609616	75915	4,7
Owce	309446	11004	3,6
Kozy	141893	3617	2,6
Drób kurzy	122005281	5324265	4,4
Konie	319869	13624	4,3
PRACUJĄCY W GOSPODARSTWIE INDYWIDUALNYM			
OGÓLEM w tys.	4989,8	116,9	2,3
Rodzinna siła robocza	4964,6	115,1	2,3
w tym pracujący wyłącznie i głównie w swoim gospodarstwie rolnym	3498,8	84,2	2,4
mężczyźni	2648,0	62,7	2,4
kobiety	2316,6	52,4	2,3
Użytkownicy gospodarstw rolnych	2372,1	57,5	2,4
Małżonkowie użytkowników	1289,8	31,6	2,5
Pozostali członkowie rodziny	1302,7	26,1	2,0
Pracownicy najemni stali	25,2	1,8	7,1
Pełnozatrudnieni w tys. AWU ^a	2245,8	59,1	2,6
W tym rodzinna siła robocza	2139,6	54,0	2,5
GOSPODARSTWA DOMOWE Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA INDYWIDUALNEGO			
O dochodach przekraczających 50% dochodów z:			
Działalności rolniczej	602878	19481	3,2
Działalności rolniczej i pracy najemnej	29151	600	2,1
Pracy najemnej	755298	16285	2,2
Pracy najemnej i działalności rolniczej	101926	2217	2,2
Emerytury i renty	574368	9728	1,7
Działalności pozarolniczej	117576	4150	3,5
Niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą	26302	659	2,5
Pozostałe gospodarstwa	179746	4685	2,6

a Łącznie z wkładem pracy pracowników najemnych stałych, dorywczych, kontraktowych i pomocy sąsiedzkiej.

Opracowanie: Zespół pracowników Wydziału Statystyki Gospodarczej pod kierunkiem Małgorzaty Buńko.

Redakcja i skład komputerowy: Agnieszka Sągolewska.